Matematyka dyskretna 1. Dowodzenie twierdzeń, indukcja

22.10.2020

Zadanie

Udowodnij wprost, że jeśli a i b są wymierne, to ich suma a + b też jest liczbą wymierną. (Liczba t jest wymierna wtedy i tylko wtedy, gdy istnieją liczby całkowite r i s takie, że t = r/s).

Dowód wprost: $\forall x : P(x) \Rightarrow Q(x)$

- P: a i b są wymierne
- Q: suma a+b też jest liczbą wymierną
- Skoro a i b są wymierne, to istnieją liczby całkowite r_1, s_1, r_2, s_2 t.że $a = r_1/s_1$ oraz $b = r_2/s_2$
- Wówczas:

$$a+b=\frac{r_1}{s_1}+\frac{r_2}{s_2}=\frac{r_1s_2+r_2s_1}{s_1s_2}$$

Dowód wprost: $\forall x : P(x) \Rightarrow Q(x)$

- P: a i b są wymierne
- Q: suma a+b też jest liczbą wymierną
- Skoro a i b są wymierne, to istnieją liczby całkowite r_1, s_1, r_2, s_2 t.że $a = r_1/s_1$ oraz $b = r_2/s_2$
- Wówczas:

$$a+b=\frac{r_1}{s_1}+\frac{r_2}{s_2}=\frac{r_1s_2+r_2s_1}{s_1s_2}$$

Dowód wprost: $\forall x : P(x) \Rightarrow Q(x)$

- P: a i b są wymierne
- Q: suma a+b też jest liczbą wymierną
- Skoro a i b są wymierne, to istnieją liczby całkowite r_1, s_1, r_2, s_2 t.że $a = r_1/s_1$ oraz $b = r_2/s_2$
- Wówczas:

$$a+b=\frac{r_1}{s_1}+\frac{r_2}{s_2}=\frac{r_1s_2+r_2s_1}{s_1s_2}$$

Dowód wprost: $\forall x : P(x) \Rightarrow Q(x)$

- P: a i b są wymierne
- ullet Q: suma a+b też jest liczbą wymierną
- Skoro a i b są wymierne, to istnieją liczby całkowite r_1, s_1, r_2, s_2 t.że $a = r_1/s_1$ oraz $b = r_2/s_2$
- Wówczas:

$$a+b=\frac{r_1}{s_1}+\frac{r_2}{s_2}=\frac{r_1s_2+r_2s_1}{s_1s_2}$$

Dowód wprost: $\forall x : P(x) \Rightarrow Q(x)$

- P: a i b są wymierne
- Q: suma a+b też jest liczbą wymierną
- Skoro a i b są wymierne, to istnieją liczby całkowite r_1, s_1, r_2, s_2 t.że $a = r_1/s_1$ oraz $b = r_2/s_2$
- Wówczas:

$$a+b=\frac{r_1}{s_1}+\frac{r_2}{s_2}=\frac{r_1s_2+r_2s_1}{s_1s_2}$$

Dowód wprost: $\forall x : P(x) \Rightarrow Q(x)$

- P: a i b są wymierne
- Q: suma a+b też jest liczbą wymierną
- Skoro a i b są wymierne, to istnieją liczby całkowite r_1, s_1, r_2, s_2 t.że $a = r_1/s_1$ oraz $b = r_2/s_2$
- Wówczas:

$$a+b=\frac{r_1}{s_1}+\frac{r_2}{s_2}=\frac{r_1s_2+r_2s_1}{s_1s_2}$$

Zadanie

Pokaż nie wprost, że dla całkowitych a i b, jeśli $(a+b+1)^2$ jest liczbą parzystą, to a jest nieparzyste lub b jest nieparzyste. (Liczba całkowita t jest parzysta (nieparzysta) wtedy i tylko wtedy, gdy istnieje liczba całkowita k taka, że t=2k (t=2k+1)).

$$\forall x: \neg Q(x) \Rightarrow \neg P(x)$$

- P: a i b są całkowite oraz $(a+b+1)^2$ jest liczbą parzystą
- Q : a jest nieparzyste lub b jest nieparzyste
- $\neg Q$: a jest parzyste i b jest parzyste
- Zatem załóżmy, że a i b są liczbami parzystymi.
- Wówczas a + b + 1 jest liczbą nieparzystą.
- Ponieważ iloczyn liczb nieparzystych jest nieparzysty, to $(a+b+1)^2$ jest też liczbą nieparzystą, czyli zachodzi $\neg P$

$$\forall x: \neg Q(x) \Rightarrow \neg P(x)$$

- ullet P:a i b są całkowite oraz $(a+b+1)^2$ jest liczbą parzystą
- Q: a jest nieparzyste lub b jest nieparzyste
- $\neg Q$: a jest parzyste i b jest parzyste
- Zatem załóżmy, że a i b są liczbami parzystymi.
- Wówczas a + b + 1 jest liczbą nieparzystą.
- Ponieważ iloczyn liczb nieparzystych jest nieparzysty, to $(a+b+1)^2$ jest też liczbą nieparzystą, czyli zachodzi $\neg P$

$$\forall x: \neg Q(x) \Rightarrow \neg P(x)$$

- P: a i b są całkowite oraz $(a+b+1)^2$ jest liczbą parzystą
- Q : a jest nieparzyste lub b jest nieparzyste
- $\neg Q$: a jest parzyste i b jest parzyste
- Zatem załóżmy, że a i b są liczbami parzystymi.
- Wówczas a + b + 1 jest liczbą nieparzystą.
- Ponieważ iloczyn liczb nieparzystych jest nieparzysty, to $(a+b+1)^2$ jest też liczbą nieparzystą, czyli zachodzi $\neg P$

$$\forall x: \neg Q(x) \Rightarrow \neg P(x)$$

- P: a i b są całkowite oraz $(a+b+1)^2$ jest liczbą parzystą
- Q : a jest nieparzyste lub b jest nieparzyste
- $\neg Q$: a jest parzyste i b jest parzyste
- Zatem załóżmy, że a i b są liczbami parzystymi.
- Wówczas a + b + 1 jest liczbą nieparzystą.
- Ponieważ iloczyn liczb nieparzystych jest nieparzysty, to $(a+b+1)^2$ jest też liczbą nieparzystą, czyli zachodzi $\neg P$

$$\forall x: \neg Q(x) \Rightarrow \neg P(x)$$

- P: a i b są całkowite oraz $(a+b+1)^2$ jest liczbą parzystą
- Q : a jest nieparzyste lub b jest nieparzyste
- $\neg Q$: a jest parzyste i b jest parzyste
- Zatem załóżmy, że a i b są liczbami parzystymi.
- Wówczas a + b + 1 jest liczbą nieparzystą.
- Ponieważ iloczyn liczb nieparzystych jest nieparzysty, to $(a+b+1)^2$ jest też liczbą nieparzystą, czyli zachodzi $\neg P$

$$\forall x : \neg Q(x) \Rightarrow \neg P(x)$$

- P: a i b są całkowite oraz $(a+b+1)^2$ jest liczbą parzystą
- Q : a jest nieparzyste lub b jest nieparzyste
- $\neg Q$: a jest parzyste i b jest parzyste
- Zatem załóżmy, że a i b są liczbami parzystymi.
- Wówczas a + b + 1 jest liczbą nieparzystą.
- Ponieważ iloczyn liczb nieparzystych jest nieparzysty, to $(a+b+1)^2$ jest też liczbą nieparzystą, czyli zachodzi $\neg P$

$$\forall x : \neg Q(x) \Rightarrow \neg P(x)$$

- P: a i b są całkowite oraz $(a+b+1)^2$ jest liczbą parzystą
- Q : a jest nieparzyste lub b jest nieparzyste
- $\neg Q$: a jest parzyste i b jest parzyste
- Zatem załóżmy, że a i b są liczbami parzystymi.
- Wówczas a + b + 1 jest liczbą nieparzystą.
- Ponieważ iloczyn liczb nieparzystych jest nieparzysty, to $(a+b+1)^2$ jest też liczbą nieparzystą, czyli zachodzi $\neg P$.

Zadanie

Udowodnij przez zaprzeczenie, że dla całkowitych m, n i r, jeśli m + n i n + r są parzyste, to m + r też jest liczbą parzystą.

Dowód przez zaprzeczenie (hipotezy $\forall x : P(x) \rightarrow Q(x)$):

$$\forall x: \neg (P(x) \land \neg Q(x))$$

- P:
- Q:
- ullet Załóżmy, że zachodzi $P \wedge \neg Q$

Dowód przez zaprzeczenie (hipotezy $\forall x : P(x) \rightarrow Q(x)$):

$$\forall x : \neg (P(x) \land \neg Q(x))$$

- P: m, n, r są liczbami całkowitymi, m + n i n + r są parzyste
- Q:
- Załóżmy, że zachodzi $P \wedge \neg Q$

Dowód przez zaprzeczenie (hipotezy $\forall x : P(x) \rightarrow Q(x)$):

$$\forall x : \neg (P(x) \land \neg Q(x))$$

- ullet P: m, n, r są liczbami całkowitymi, m+n i n+r są parzyste
- Q: m+r też jest liczbą parzystą
- Załóżmy, że zachodzi $P \wedge \neg Q$

Dowód przez zaprzeczenie (hipotezy $\forall x : P(x) \rightarrow Q(x)$):

$$\forall x : \neg (P(x) \land \neg Q(x))$$

- P: m, n, r są liczbami całkowitymi, m + n i n + r są parzyste
- Q: m+r też jest liczbą parzystą
- Załóżmy, że zachodzi $P \land \neg Q$, czyli m+n i n+r są parzyste, ale m+r jest liczbą nieparzystą.

Jak znaleźć tutaj sprzeczność?

Jak znaleźć tutaj sprzeczność?

Skoro m + n i n + r są parzyste, to (m + n) + (n + r) też jest liczbą parzystą.

Jak znaleźć tutaj sprzeczność?

Skoro m + n i n + r są parzyste, to (m + n) + (n + r) też jest liczbą parzystą.

Ale (m+n)+(n+r)=(m+r)+2n, czyli ta liczba musi być nieparzysta, ponieważ m+r jest nieparzysta.

Jak znaleźć tutaj sprzeczność?

Skoro m+n i n+r są parzyste, to (m+n)+(n+r) też jest liczbą parzystą.

Ale (m+n)+(n+r)=(m+r)+2n, czyli ta liczba musi być nieparzysta, ponieważ m+r jest nieparzysta.

Sprzeczność!

Zadanie

Zaproponuj metodę dowodu twierdzenia: Jeśli wybierzemy 3 skarpetki z szuflady zawierającej tylko czarne i niebieskie skarpetki, to będziemy mieli pewną jednokolorową parę skarpetek.

Zadanie

Udowodnij indukcyjnie, że dla wszystkich n $\geqslant 1$

$$1^2 + 3^2 + 5^2 + \ldots + (2n-1)^2 = \frac{n(2n-1)(2n+1)}{3}.$$

Twierdzenie (Zasada indukcji matematycznej)

Niech dla każdego n naturalnego P(n) będzie zdaniem, które może być prawdziwe lub fałszywe. Aby udowodnić, że dla każdego naturalnego n, $n \geqslant n_0$, zdanie P(n) jest prawdziwe, wystarczy pokazać, że

- zdanie $P(n_0)$ jest prawdziwe,
- 2 dla każdego $k \geqslant n_0$,

$$P(k) \Rightarrow P(k+1),$$

tzn. zdanie P(k + 1) jest prawdziwe, jeśli tylko zdanie P(k) jest prawdziwe.

Baza indukcji: P(1), n = 1

Baza indukcji: P(1), n = 1

$$2n-1=2\cdot 1-1=1$$

Baza indukcji: P(1), n = 1

$$2n-1=2\cdot 1-1=1$$

$$L = 1^2 = 1$$

Baza indukcji:
$$P(1)$$
, $n = 1$

$$2n - 1 = 2 \cdot 1 - 1 = 1$$

$$L = 1^{2} = 1$$

$$P = \frac{1 \cdot (2 \cdot 1 - 1)(2 \cdot 1 + 1)}{3} = \frac{3}{3} = 1$$

Baza indukcji: P(1), n=1

$$2n - 1 = 2 \cdot 1 - 1 = 1$$

$$L = 1^{2} = 1$$

$$P = \frac{1 \cdot (2 \cdot 1 - 1)(2 \cdot 1 + 1)}{3} = \frac{3}{3} = 1$$

$$L = P$$

Krok indukcyjny: $P(n) \Rightarrow P(n+1)$

Załóżmy, że równość zachodzi dla pewnego $n\geqslant 1$, tzn. mamy następującą tożsamość:

$$1^2 + 3^2 + 5^2 + \ldots + (2n-1)^2 = \frac{n(2n-1)(2n+1)}{3}.$$

Musimy pokazać, że w takim razie równość zachodzi też dla n+1, czyli że zachodzi:

$$1^{2}+3^{2}+5^{2}+\ldots+(2(n+1)-1)^{2}=\frac{(n+1)(2(n+1)-1)(2(n+1)+1)}{3}$$

Krok indukcyjny: $P(n) \Rightarrow P(n+1)$

Załóżmy, że równość zachodzi dla pewnego $n \geqslant 1$, tzn. mamy następującą tożsamość:

$$1^2 + 3^2 + 5^2 + \ldots + (2n-1)^2 = \frac{n(2n-1)(2n+1)}{3}.$$

Musimy pokazać, że w takim razie równość zachodzi też dla n+1, czyli że zachodzi:

$$1^2+3^2+5^2+\ldots+(2(n+1)-1)^2=\frac{(n+1)(2(n+1)-1)(2(n+1)+1)}{3}.$$

$$L = 1^{2} + 3^{2} + 5^{2} + \dots + (2n - 1)^{2} + (2(n + 1) - 1)^{2}$$

$$= 1^{2} + 3^{2} + 5^{2} + \dots + (2n - 1)^{2} + (2n + 1)^{2}$$

$$= \frac{n(2n - 1)(2n + 1)}{3} + (2n + 1)^{2}$$

$$= \frac{(2n + 1)}{3} \cdot (n(2n - 1) + 3(2n + 1))$$

$$= \frac{(2n + 1)}{3} \cdot (2n^{2} + 5n + 3)$$

$$= \frac{(2n + 1)}{3} \cdot (2n + 3)(n + 1) = P$$

$$L = 1^{2} + 3^{2} + 5^{2} + \dots + (2n - 1)^{2} + (2(n + 1) - 1)^{2}$$

$$= 1^{2} + 3^{2} + 5^{2} + \dots + (2n - 1)^{2} + (2n + 1)^{2}$$

$$= \frac{n(2n - 1)(2n + 1)}{3} + (2n + 1)^{2}$$

$$= \frac{(2n + 1)}{3} \cdot (n(2n - 1) + 3(2n + 1))$$

$$= \frac{(2n + 1)}{3} \cdot (2n^{2} + 5n + 3)$$

$$= \frac{(2n + 1)}{3} \cdot (2n + 3)(n + 1) = P$$

$$L = 1^{2} + 3^{2} + 5^{2} + \dots + (2n - 1)^{2} + (2(n + 1) - 1)^{2}$$

$$= 1^{2} + 3^{2} + 5^{2} + \dots + (2n - 1)^{2} + (2n + 1)^{2}$$

$$= \frac{n(2n - 1)(2n + 1)}{3} + (2n + 1)^{2}$$

$$= \frac{(2n + 1)}{3} \cdot (n(2n - 1) + 3(2n + 1))$$

$$= \frac{(2n + 1)}{3} \cdot (2n^{2} + 5n + 3)$$

$$= \frac{(2n + 1)}{3} \cdot (2n + 3)(n + 1) = P$$

$$L = 1^{2} + 3^{2} + 5^{2} + \dots + (2n - 1)^{2} + (2(n + 1) - 1)^{2}$$

$$= 1^{2} + 3^{2} + 5^{2} + \dots + (2n - 1)^{2} + (2n + 1)^{2}$$

$$= \frac{n(2n - 1)(2n + 1)}{3} + (2n + 1)^{2}$$

$$= \frac{(2n + 1)}{3} \cdot (n(2n - 1) + 3(2n + 1))$$

$$= \frac{(2n + 1)}{3} \cdot (2n^{2} + 5n + 3)$$

$$= \frac{(2n + 1)}{3} \cdot (2n + 3)(n + 1) = P$$

$$L = 1^{2} + 3^{2} + 5^{2} + \dots + (2n - 1)^{2} + (2(n + 1) - 1)^{2}$$

$$= 1^{2} + 3^{2} + 5^{2} + \dots + (2n - 1)^{2} + (2n + 1)^{2}$$

$$= \frac{n(2n - 1)(2n + 1)}{3} + (2n + 1)^{2}$$

$$= \frac{(2n + 1)}{3} \cdot (n(2n - 1) + 3(2n + 1))$$

$$= \frac{(2n + 1)}{3} \cdot (2n^{2} + 5n + 3)$$

$$= \frac{(2n + 1)}{3} \cdot (2n + 3)(n + 1) = P$$

$$L = 1^{2} + 3^{2} + 5^{2} + \dots + (2n - 1)^{2} + (2(n + 1) - 1)^{2}$$

$$= 1^{2} + 3^{2} + 5^{2} + \dots + (2n - 1)^{2} + (2n + 1)^{2}$$

$$= \frac{n(2n - 1)(2n + 1)}{3} + (2n + 1)^{2}$$

$$= \frac{(2n + 1)}{3} \cdot (n(2n - 1) + 3(2n + 1))$$

$$= \frac{(2n + 1)}{3} \cdot (2n^{2} + 5n + 3)$$

$$= \frac{(2n + 1)}{3} \cdot (2n + 3)(n + 1) = P$$

Zadanie

Udowodnij indukcyjnie, że dla wszystkich n $\geqslant 1$ i dowolnej liczby rzeczywistej x>-1

$$(1+x)^n\geqslant 1+nx.$$

Baza indukcji: P(1)

Baza indukcji: P(1)

$$L = (1+x)^1 = 1+x = 1+1 \cdot x = P$$

Krok indukcyjny: $P(n) \Rightarrow P(n+1)$

Załóżmy, że nierówność zachodzi dla pewnego $n\geqslant 1$, czyli dla każdego x>-1 mamy:

$$(1+x)^n \geqslant 1 + nx.$$

Naszym celem jest pokazać, że zachodzi również

$$(1+x)^{n+1} \geqslant 1 + (n+1)x$$

Krok indukcyjny: $P(n) \Rightarrow P(n+1)$

Załóżmy, że nierówność zachodzi dla pewnego $n\geqslant 1$, czyli dla każdego x>-1 mamy:

$$(1+x)^n\geqslant 1+nx.$$

Naszym celem jest pokazać, że zachodzi również

$$(1+x)^{n+1} \geqslant 1 + (n+1)x$$

Krok indukcyjny: $P(n) \Rightarrow P(n+1)$

Załóżmy, że nierówność zachodzi dla pewnego $n\geqslant 1$, czyli dla każdego x>-1 mamy:

$$(1+x)^n\geqslant 1+nx.$$

Naszym celem jest pokazać, że zachodzi również:

$$(1+x)^{n+1} \geqslant 1 + (n+1)x.$$

$$L=(1+x)^{n+1}$$

$$L = (1+x)^{n+1} = (1+x)(1+x)^n$$

$$L = (1+x)^{n+1} = (1+x)(1+x)^n$$

\(\geq (1+x)(1+nx)

$$L = (1+x)^{n+1} = (1+x)(1+x)^{n}$$

\geq (1+x)(1+nx)
= 1+x+nx+nx^{2}

$$L = (1+x)^{n+1} = (1+x)(1+x)^{n}$$

$$\geq (1+x)(1+nx)$$

$$= 1+x+nx+nx^{2}$$

$$\geq 1+(n+1)x$$

$$L = (1+x)^{n+1} = (1+x)(1+x)^{n}$$

$$\geq (1+x)(1+nx)$$

$$= 1+x+nx+nx^{2}$$

$$\geq 1+(n+1)x = P$$

Zadanie

Pokazać indukcyjnie, że jeżeli dla ciągu a_n ($n \ge 0$) spełnione są warunki:

$$a_0=1;$$
  $a_1=-1;$ $a_2=1;$ $a_n=a_{n-1}+a_{n-2}-a_{n-3}, \ dla \ n\geqslant 3,$

to $a_n = (-1)^n$ dla $n \geqslant 0$.

Tym razem będziemy musieli użyć silnej indukcji.

Dlaczego?

Krok indukcyjny:
$$P(n)$$
, $P(n+1)$, $P(n+2) \Rightarrow P(n+3)$

Tym razem będziemy musieli użyć silnej indukcji.

Dlaczego?

Krok indukcyjny:
$$P(n)$$
, $P(n+1)$, $P(n+2) \Rightarrow P(n+3)$

Tym razem będziemy musieli użyć silnej indukcji.

Dlaczego?

Krok indukcyjny: P(n), P(n+1), $P(n+2) \Rightarrow P(n+3)$

Twierdzenie (Silna zasada indukcji matematycznej)

Niech dla każdego n naturalnego P(n) będzie zdaniem, które może być prawdziwe lub fałszywe. Aby udowodnić, że dla każdego naturalnego n, $n \geqslant n_0$, zdanie P(n) jest prawdziwe, wystarczy pokazać, że

- **1** zdanie $P(n_0)$ jest prawdziwe,
- 2 dla każdego $k \geqslant n_0$,

$$(P(n_0) \wedge P(n_0+1) \wedge \ldots \wedge P(k)) \Rightarrow P(k+1),$$

tzn. zdanie P(k+1) jest prawdziwe, jeśli tylko wszystkie zdania P(i) są prawdziwe dla $n_0 \le i \le k$.

$$P(0) = 1 = (-1)^0$$

$$P(1) = -1 = (-1)^1$$

$$P(2) = 1 = (-1)^2$$

$$P(0) = 1 = (-1)^0$$

$$P(1) = -1 = (-1)^1$$

$$P(2) = 1 = (-1)^2$$

$$P(0) = 1 = (-1)^0$$

$$P(1) = -1 = (-1)^1$$

$$P(2) = 1 = (-1)^2$$

$$P(0) = 1 = (-1)^{0}$$

$$P(1) = -1 = (-1)^{1}$$

$$P(2) = 1 = (-1)^{2}$$

Krok indukcyjny: P(n), P(n+1), $P(n+2) \Rightarrow P(n+3)$

Krok indukcyjny: P(n), P(n+1), $P(n+2) \Rightarrow P(n+3)$

Załóżmy, że dla pewnego $n \geqslant 0$ mamy:

$$a_n = (-1)^n$$
, $a_{n+1} = (-1)^{n+1}$, $a_{n+2} = (-1)^{n+2}$.

Krok indukcyjny: P(n), P(n+1), $P(n+2) \Rightarrow P(n+3)$

Załóżmy, że dla pewnego $n \geqslant 0$ mamy:

$$a_n = (-1)^n$$
, $a_{n+1} = (-1)^{n+1}$, $a_{n+2} = (-1)^{n+2}$.

Naszym celem jest pokazać, że $a_{n+3} = (-1)^{n+3}$.

$$a_{n+3} =$$

$$a_{n+3} = a_{n+2} + a_{n+1} - a_n$$

$$a_{n+3} = a_{n+2} + a_{n+1} - a_n = (-1)^{n+2} + (-1)^{n+1} - (-1)^n$$

$$a_{n+3} = a_{n+2} + a_{n+1} - a_n = (-1)^{n+2} + (-1)^{n+1} - (-1)^n$$

= $-(-1)^n$

$$a_{n+3} = a_{n+2} + a_{n+1} - a_n = (-1)^{n+2} + (-1)^{n+1} - (-1)^n$$

= $-(-1)^n = (-1)^{n+1}$

$$a_{n+3} = a_{n+2} + a_{n+1} - a_n = (-1)^{n+2} + (-1)^{n+1} - (-1)^n$$

= $-(-1)^n = (-1)^{n+1} = (-1)^{n+3}$